

УДК 336:334.722.8]-049.5

Олена СТАЦУК

КОМУНІКАТИВНА ПАРАДИГМА У ДОСЛІДЖЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

Окреслено місце комунікативної парадигми у методології дослідження фінансової безпеки акціонерних товариств, визначено й інтерпретовано основні сутнісні характеристики комунікативної парадигми їх фінансової безпеки. Встановлено структуру фінансових комунікацій з метою забезпечення фінансової безпеки акціонерних товариств. Запропоновано багатоаспектний підхід щодо розуміння методології наукового пізнання фінансової безпеки акціонерних товариств. Сформовано та проведено опис конфігурації внутрішнього середовища фінансової безпеки акціонерних товариств.

Ключові слова: фінансова безпека, акціонерні товариства, комунікативна парадигма, методологія наукового пізнання, фінансові комунікації.

Елена СТАЦУК

Коммуникативная парадигма в исследовании финансовой безопасности акционерных обществ

Очерчено место коммуникативной парадигмы в методологии исследования финансовой безопасности акционерных обществ, определены и интерпретированы основные сущностные характеристики коммуникативной парадигмы их финансовой безопасности. Установлена структура финансовых коммуникаций с целью обеспечения финансовой безопасности акционерных обществ. Предложен многоаспектный подход к пониманию методологии научного познания финансовой безопасности акционерных обществ. Сформировано и проведено описание конфигурации внутренней среды финансовой безопасности акционерных обществ.

Ключевые слова: финансовая безопасность, акционерные общества, коммуникативная парадигма, методология научного познания, финансовые коммуникации.

Olena STASHCHUK

Communicative paradigm in the research of joint stock companies financial security

Introduction. *The development of the information society requires the application of the bases of the communicative approach in the process of researching the financial security of joint stock companies. This is due to the high level of sensitivity of corporate structures to the quality, completeness and timeliness of financial information and, as a consequence, can lead to a decrease in the efficiency of financial and economic activity of joint stock companies and the level of their financial security.*

© Олена Стацук, 2019

The purpose of the article is to outline the place of the communicative paradigm in the scientific knowledge of the financial security of joint stock companies, to identify its main characteristics. On this basis, there is a need for structuring financial communications of the financial security system of joint stock companies.

Results. The results of the study allowed to establish such basic essential characteristics of the communicative paradigm in the study of financial security of joint stock companies, such as multisubjectivity, multilevelness, intersubjectivity, equality of control subjects, flexibility and dynamism of the structure of the subject of management. It is established that in the structure of financial communications of the financial security system of joint stock companies are allocated intangible, basic and derivative. The author's approach to understanding the methodology of scientific knowledge of financial security of joint stock companies as an interconnection of financial resources of corporate structures and the formation of relevant financial information with the aim of regulating the interests and intentions of all stakeholders is proposed.

Conclusions. Construction of the methodology of scientific knowledge of financial safety of joint stock companies on the basis of the above mentioned methodological approaches can contribute to the formation of a real assessment of the latest trends in the formation of financial security of joint stock companies, the identification of weaknesses and the risks of their implementation in the context of existing macroeconomic and microeconomic threats, as well as substantiation of effective directions for increasing financial security. We believe that the application of such scientific approaches to the study of financial security of joint stock companies will also enhance the quality of the use of mathematical tools in financial science, a more detailed study of the basic models of the functioning of the finances of joint stock companies, the accumulation of empirical data.

Keywords: financial security, joint-stock companies, communicative paradigm, methodology of scientific knowledge, financial communications.

JEL Classification: E690, G180.

Постановка проблеми. Наука про фінанси та фінансову безпеку суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форми власності й організаційно-правової форми господарювання, в тому числі й акціонерних товариств (далі – АТ), вивчає особливості їх фінансово-господарської діяльності щодо формування, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів у сформованих історичних умовах. Розвиток науки про фінанси та її модифікація зумовлені безперервним зростанням і зміною економічних потреб як АТ, так і окремих громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологія наукового пізнання фінансової безпеки АТ є відносно новим напрямком розвитку фінансової науки, яка містить концепції фінансової безпеки, що базуються на виокремленні чинників загроз або ідентифікації методик оцінювання стану фінансової безпеки підприємницьких структур та відображені у працях вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: Г. Азаренкової [9], О. Барановського [10], В. Гейця [11], А. Єпіфанова [7], Є. Картузова [14], Ю. Кракос [8], Д. Мурріна, І. Ревак [12], Г. Почепцова [4], Льюїса Д. Соломона [13], Ю. Хабермаса [2] та ін. Водночас, незважаючи на зазначений доробок, існує потреба у розробці методологічного підходу до наукового пізнання фінансової безпеки

АТ в Україні з метою наближення теорії фінансової науки до реалій здійснення ними фінансово-господарської діяльності. Практичне втілення теоретичних здобутків науковців із проблематики фінансової безпеки у фінансово-економічній політиці суб'єктів господарювання, а також забезпечення досягнення стратегічних цілей їх функціонування визначає необхідність розроблення методологічних доміант дослідження фінансової безпеки АТ.

З огляду на вище зазначене, **метою статті** є розробка сучасного концептуального підходу до розуміння методології наукового пізнання фінансової безпеки АТ з урахуванням фактора фінансових комунікацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах гіпердинамічного розвитку світової економіки, всеохоплюючої глобалізації фінансових потоків, капіталу та інновацій проблема забезпечення належного рівня фінансової безпеки АТ набуває все більшої актуальності. Тому переосмислення підходів до семантичного розуміння сутності фінансової безпеки АТ, побудови концепції наукового пізнання такого поняття є надзвичайно важливим завданням вітчизняної фінансової науки з огляду на перманентний характер виникнення фінансових криз, загроз та ризиків фінансово-господарської діяльності корпоративних структур.

У контексті цієї наукової статті робочою тезою є гіпотеза, що обґрунтування теоретико-методологічних основ фінансової безпеки АТ сприятиме подальшому розвитку наукової бази щодо формування механізму забезпечення та управління фінансовою безпекою АТ для максимізації їх ринкової вартості, а також підвищення доходів їх власників. У зв'язку з цим, вважаємо слушним комплексне вирішення слабких сторін забезпечення та управління фінансовою безпекою АТ у динамічному середовищі.

Дослідження сутності фінансової безпеки акціонерних товариств дало змогу дійти висновку про те, що це ієрархічна й багатоаспектна система забезпечення стану найбільш ефективного формування та використання фінансових ресурсів акціонерних товариств і формування фінансової інформації для вироблення дієвого механізму ідентифікації та нівелювання негативного впливу ендогенних та екзогенних загроз, а також виявлення і примноження доміант фінансово-господарської діяльності корпоративних структур у напрямку максимізації їх ринкової вартості й підвищення інвестиційної привабливості.

Перехід до інформаційного суспільства все більше вимагає врахування комунікативного підходу до дослідження окремих явищ і процесів. Фінансова діяльність корпоративних структур, ефективність якої відображається у стані їх фінансової безпеки, є надзвичайно чутливою до інформаційного забезпечення. Складний характер фінансової безпеки та асиметричність інформації, як чинник гальмування розвитку фінансової безпеки АТ, визначає об'єктивні можливості і потреби у використанні інформаційних джерел для її наукового дослідження. Несистематичне застосування інформаційної складової призводить до зниження рівня їх інтеграції в систему управління фінансовою безпекою та до зниження ефективності функціонування самих АТ. Водночас, використання фінансових комунікацій як інструмента дії на екзогенні/ендогенні загрози можна інтерпретувати одним із напрямів управління фінансовою безпекою АТ, який сприятиме зростанню їх ринкової вартості.

В основі комунікативного підходу формування концепції фінансової безпеки АТ є її дослідження як окремої системи, що розвивається під впливом фактора невизначеності (фінансової комунікації) зовнішнього визначника функціональних

параметрів інституту фінансової безпеки. З таких позицій управління фінансовою безпекою АТ доцільно розкривати за допомогою поняття інтерсуб'єктивності. Наприклад, Н. М. Мельтюхова зазначає: "інтерсуб'єктивність полягає у тому, що суб'єкт повинен, окрім здійснення управлінського впливу на об'єкт, узгоджувати свої дії з іншими суб'єктами управління" [1, с. 17]. погоджуємося із Ю. Хабермасом у тому, що комунікативна парадигма сприяє пошуку індивідуальної та колективної ідентичності й є накопиченню прихованих резервів самоорганізації [2, с. 47]. У контексті дослідження фінансової безпеки АТ із використанням елементів комунікативної парадигми, вважаємо за доцільне визначити такі її сутнісні характеристики (табл. 1).

Доцільність прийняття до уваги комунікативної парадигми у процесі наукового пізнання фінансової безпеки АТ зумовлюється також її гетерогенністю та динамічністю щодо умов зовнішнього і внутрішнього фінансово-економічного середовища. Оскільки стан фінансової безпеки визначається взаємозв'язком і взаємообумовленістю значної сукупності загроз внутрішнього середовища та факторів зовнішнього середовища, який не може існувати без інтенсивного обміну фінансовими комунікаціями, то у дослідженнях фінансової безпеки АТ доцільно послуговуватися основами й принципами комунікативної парадигми.

Мультисуб'єктність фінансової безпеки АТ у межах комунікативного підходу означатиме на макрорівні наявність комплексу реальних центрів впливу на політику фі-

Таблиця 1

Комунікативна парадигма у дослідженні фінансової безпеки АТ*

Сутнісна характеристика	Інтерпретація	Прояв у пізнанні фінансової безпеки АТ
Мульти-суб'єктність	Наявність множини взаємозалежних центрів управління, узгодженість між якими утворює мультицентричну структуру об'єкта управління	На мікроекономічному рівні центрами управління фінансовою безпекою можуть бути внутрішні підрозділи АТ: наглядова рада, правління, ревізійна комісія, фінансові менеджери тощо. На макроекономічному рівні такими центрами можуть бути: НБУ, НКЦПФР, компанії з управління активами, Кабінет Міністрів України
Мульти-рівневість	Передбачає виокремлення рівнів управління, кожен з яких характеризується взаємодією елементів певної підсистеми	Система управління фінансовою безпекою АТ має кілька різноманітних рівнів із ступенями складності, які є взаємозалежні
Інтер-суб'єктивність	Забезпечує узгодженість дій між суб'єктами управління	У контексті досягнення АТ необхідного рівня фінансової безпеки виникають взаємозалежні фінансові відносини, що стимулюють до прийняття рішення з урахуванням інтересів усіх зацікавлених сторін
Рівноправність суб'єктів управління	Усі ідентифіковані суб'єкти управління наділені чіткими функціями та відповідають за їх виконання у межах повноважень	Рівноправність суб'єктів забезпечення фінансової безпеки АТ впливає з їх мультисуб'єктності. Окрім цього, АТ повинні мати рівний доступ до усіх видів фінансових та інформаційних ресурсів для забезпечення їх фінансової безпеки
Гнучкість та динамічність структури суб'єкта управління	Кількість та якісний склад суб'єктів управління може змінюватися під впливом екзогенних і ендогенних умов функціонування	Складові фінансової безпеки АТ можуть змінюватися залежно від сили та напряму впливу макроекономічних і мікроекономічних загроз

* Складено на основі [1; 2; 3].

нансової безпеки держави, а на мікрорівні – побудови механізму фінансового та корпоративного збалансування фінансової політики АТ для запобігання загрозам фінансовій безпеці та ідентифікації її домінант.

Мультисуб'єктність у забезпеченні фінансової безпеки АТ має на меті координацію макроекономічного регулювання, саморегулювання АТ та врахування їх цілей функціонування через дотримання оптимальних меж та динаміки індикаторів фінансової безпеки АТ. Рівноправність суб'єктів управління пов'язана із мультисуб'єктністю системи фінансової безпеки та передбачає закріплення за кожним суб'єктом відповідних функцій, які, своєю чергою, сприятимуть дотриманню основоположних правил забезпечення фінансової безпеки як на національному рівні, так і на рівні окремих АТ. Звідси ж логічно випливає і така ознака системи фінансової безпеки АТ, як мультирівневість, оскільки умови її забезпечення, стан і загрози можуть виникати на рівні держави (макроекономічний рівень), на регіональному (регіональний рівень) і мікроекономічному (підприємницьких структур).

Зокрема, на макроекономічному рівні функції макроекономічного регулювання фінансової безпеки можуть бути реалізовані через ефективну фінансову та фіскальну політику, законодавчі умови функціонування АТ, інвестиційну політику, особливості перерозподілу доходів, формування рівня інвестиційної привабливості держави загалом. На мікроекономічному рівні функції регулювання будуть стосуватися ідентифікації та моніторингу основних індикаторів фінансової безпеки АТ, стимулювання їх інвестиційної діяльності, особливостей диверсифікації діяльності, раціонального використання фінансових та інших видів ресурсів, раціонального формування фінансових ресурсів АТ, дивідендної політики, а також формування інвестиційного іміджу АТ.

Що стосується такої ознаки, як інтерсуб'єктивність, до доцільно відзначити, що в контексті фінансової безпеки АТ можемо спостерігати наявність взаємовідносин, що стимулюють прийняття рішення з урахуванням інтересів усіх зацікавлених суб'єктів. Гнучкість і динамічність системи фінансової безпеки АТ передбачає безперервне спостереження за об'єктами дослідження, а також прийняття своєчасних рішень і практичної їх реалізації. Такі ознаки фінансової безпеки АТ у межах комунікативної парадигми визнаються дієвими, якщо одним із елементів управління фінансовими ресурсами АТ буде сітка інформаційно-комунікативних вузлів, яка формуватиме простір багатомірних фінансово-інформаційних відносин та ґрунтуватиметься на комплексі параметральних властивостей: інформаційної, часової і ресурсної.

Під час дослідження фінансової безпеки АТ у межах комунікативної парадигми формуються фінансові комунікації. погоджуємося із С. П. Кулицьким у тому, що фінансові комунікації є базисом усієї фінансової системи, а отже, й системи фінансової безпеки загалом [3, с. 78]. Водночас, усю сукупність фінансових комунікацій системи фінансової безпеки АТ можна розуміти як обмін між суб'єктами фінансової безпеки фінансовою та іншою інформацією, що має грошове вираження або характеризує явище фінансової безпеки АТ у грошовій формі (рис. 1).

Похідні фінансові комунікації будуть основоположним інструментом впливу на фінансові відносини щодо забезпечення фінансової безпеки АТ. Необхідно також зазначити, що специфіка фінансових відносин, що виникають у процесі забезпечення фінансової безпеки АТ, є такою: 1) суб'єкти фінансової безпеки не завжди приймають рішення на основі реального стану справ,

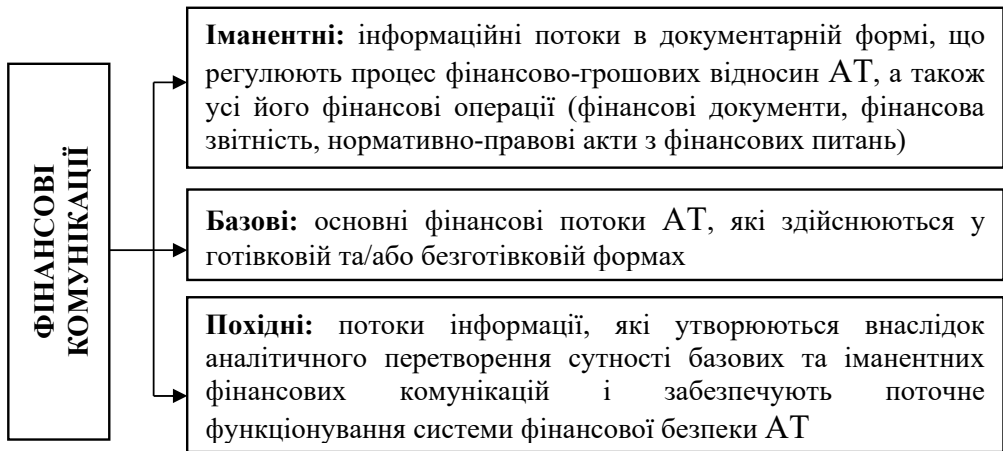

Рис. 1. Структура фінансових комунікацій у забезпеченні фінансової безпеки АТ*

*Побудовано на основі [3; 4].

а з особистих міркувань про неї. Чим більший часовий лаг між такими інформаційними потоками, тим радикальнішими можуть бути зміни у стані фінансової безпеки АТ; 2) фінансовим відносинам щодо забезпечення фінансової безпеки характерна асиметричність інформації; 3) рішення у сфері фінансової безпеки АТ можуть прийматися як на раціональних, так і на ірраціональних засадах, що зумовлено браком часу та інформації для оцінювання інформації у сфері фінансової безпеки.

Враховуючи вищезазначене, використання системної та комунікативної парадигми до фінансової безпеки АТ дає можливість розробити системно-комунікативну концепцію фінансової безпеки і розглядати її як взаємозв'язок руху фінансових ресурсів АТ та формування відповідної фінансової інформації з метою врегулювання інтересів та намірів усіх зацікавлених сторін і сформулювати опис конфігурації внутрішнього середовища фінансової безпеки (рис. 2).

Вважаємо, що удосконалення концептуальних підходів до наукового пізнання теорії фінансової безпеки АТ полягає у застосуванні системної та комунікативної

парадигми, з урахуванням синергетичного ефекту досліджуваного явища на основі теоретичних підходів теорії систем, управління, інформації, математичного моделювання, які є підґрунтям для розробки багатоваріантних підходів щодо вирішення актуальних проблем теорії фінансової безпеки АТ.

Значущість та необхідність розробки визначених питань зумовлює використання широкого спектра методології наукового пізнання фінансової безпеки АТ. Зауважимо, що досліджувана реальність фінансової безпеки АТ має об'єктивний характер, оскільки виникла внаслідок історичної еволюції моделі акумулювання фінансових відносин – формування, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів. Основоположними методологічними принципами врегулювання криз складних динамічних систем є принципи моделі "чорного ящика". Провідною ідеєю такої моделі є формалізація впливу зовнішніх і внутрішніх чинників на досліджувану систему [5]. У рамках проведеного дослідження застосування моделі "чорного ящика" буде спрямовано на встановлення відпо-

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

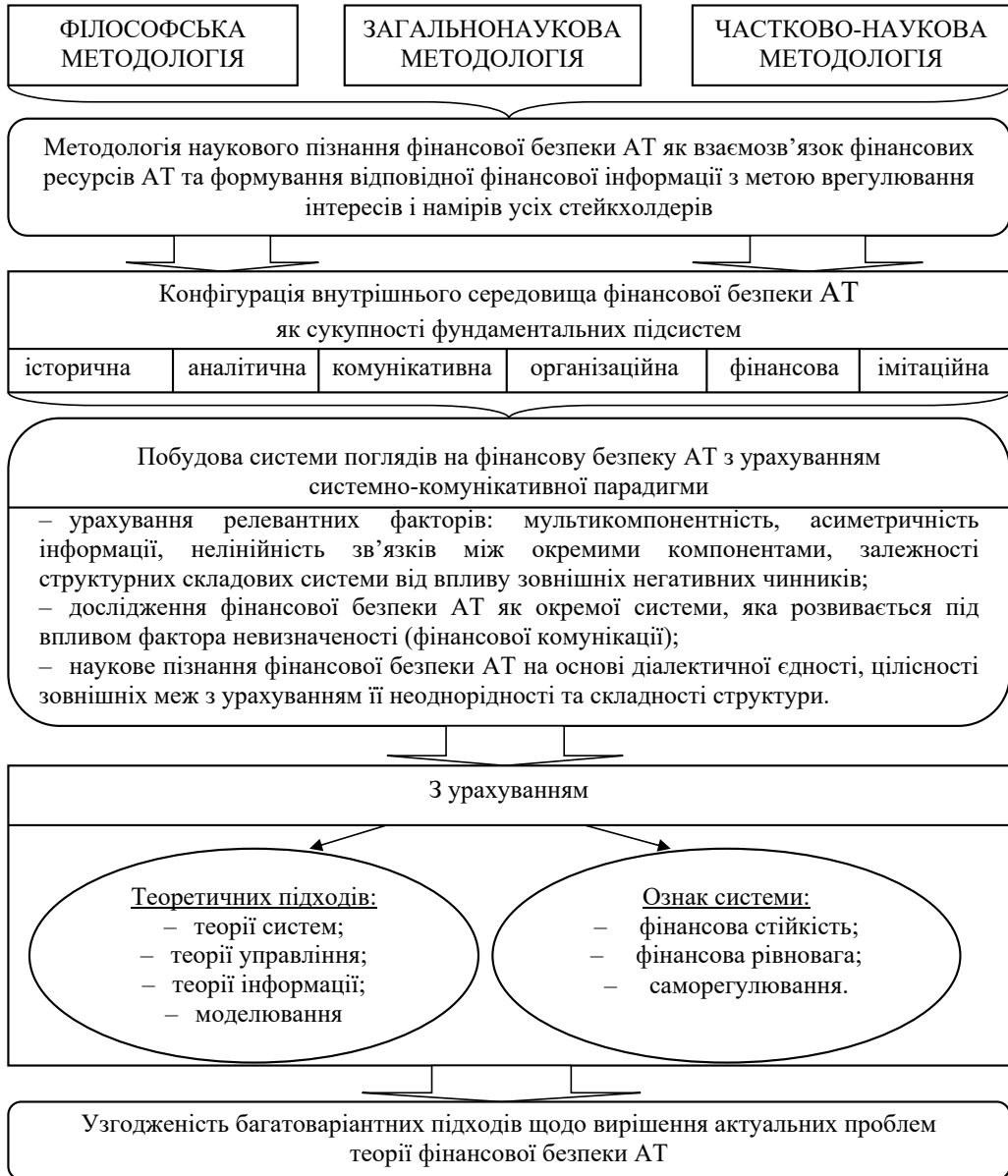

Рис. 2. Мультиаспектний підхід до розуміння методології наукового пізнання фінансової безпеки АТ*

* Побудовано автором.

відності між впливом зовнішніх і внутрішніх загроз фінансовій безпеці на її рівень (стан). Така парадигма ґрунтується на використанні багатьох теоретичних підходів,

що дають змогу математично описати такі ознаки системи, як фінансова стійкість, фінансова рівновага та саморегулювання [5; 6, с. 75].

Висновки. Отже, побудова методології наукового пізнання фінансової безпеки АТ на основі зазначених методологічних підходів може сприяти формуванню новітніх напрямів фінансової безпеки АТ, ідентифікації слабких місць та ризиків у їх реалізації в умовах існуючих макроекономічних і мікроекономічних загроз, а також обґрунтування ефективних напрямів зростання рівня фінансової безпеки. Вважаємо, що застосування таких наукових підходів до дослідження фінансової безпеки АТ сприятиме й підвищенню якості застосування математичного інструментарію у фінансовій науці, детальнішому дослідженню базових моделей функціонування фінансів АТ, накопиченню емпіричних даних. Водночас, ідеї комунікативної парадигми в управлінні фінансовою безпекою АТ привертають увагу до потреби у запровадженні нових моделей управління на макроекономічному рівні, що здатні сприяти підвищенню рівня ефективності взаємозв'язків між макроекономічним та мікроекономічним рівнями фінансової безпеки АТ і, як результат, підвищити її загальний рівень.

Список використаних джерел

1. Соціально-філософський аналіз публічного урядування : метод. рек. / уклад.: В.Б. Дзюндзюк та ін. – К. : НАДУ, 2013. – 52 с.
2. Хабермас Ю. Теория коммуникативного действия / Ю. Хабермас // Вестник Московского университета. – 1993. – № 4. – С. 43–63.
3. Кулицький С. Методичні аспекти соціально-комунікативного дослідження фінансових відносин у науковій бібліотеці / С. Кулицький // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського : зб. наук. праць. – К., 2016. – Вип. 43. – С. 70–86.
4. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации / Г.Г. Почепцов. – М. : Рефл-бук; К. : Ваклер, 2001. – 656 с.

5. Полтерович В.М. Кризис экономической теории: докл. на науч. семинаре отделения экономики и ЦЭМИ РАН [Электронный ресурс] / В.М. Полтерович // Munich Personal RePEc Archive. – 1998. – Vol. 1. – P. 46–66. Режим доступа : <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/22015/>.

6. Мамонтова Н.А. Криза сучасної економічної парадигми у формуванні механізму інноваційного розвитку / Н.А. Мамонтова // Наукові записки. – Серія "Економіка". – 2013. – Вип. 23. – С. 74–77.

7. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Сліфанова. – Суми : УАБС НБУ, 2009. – 295 с.

8. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – №1 (1). – С. 86–97.

9. Азаренкова Г.М. Забезпечення фінансової безпеки підприємства як основи його ефективної діяльності / Г.М. Азаренкова, І.Ю. Бондаренко, С.Г. Азаренков // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2014. – Вип. 1. – С. 168–176.

10. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізм забезпечення) : монографія / О.І. Барановський. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2004. – 759 с.

11. Геєць В.М. Концепція економічної безпеки України / В.М. Геєць // Економіст. – 1998. – № 7–9. – С. 63–82.

12. Ревак І.О. Об'єкти та суб'єкти фінансової безпеки – базові складові системи фінансової безпеки держави / І.О. Ревак // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 54–57.

13. Lewis D.S. Financial security & personal wealth.wis / D.S. Lewis. – Transaction Publishers, 2005. – 249 p.

14. Картузов Є.П. Вплив ризиків і загроз на стан фінансової безпеки підприємств /

С.П. Карпузов // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 9 (135). – С. 115–124.

References

1. Dziunziuk, V. (2013). *Sotsialno-filosofskyi analiz publicznego uriaduvannia [Socio-philosophical analysis of public administration]*. Kyiv: NAPA [in Ukrainian].
2. Habermas, Ju. (1993). *Teoriya komunikativnogo deystviya [Theory of communicative action]*. Vestnik Moskovskogo universiteta – Bulletin of Moscow University, 4, 43–63 [in Russian].
3. Kulytskyi, S. (2016). *Metodychni aspekty sotsialno-komunikativnogo doslidzhennia finansovykh vidnosyn u naukovii bibliotetsi [Methodical aspects of the socially-communal development of financial interests in the science library]*. Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. I. Vernadskoho – Scientific works of the National library of Ukraine named after. V. I. Vernadsky, 43, 70–86. Kyiv [in Ukrainian].
4. Pocheptsov, G.G. (2001). *Teoriya komunikatsii [Communication theory]*. Moscow: Reffbeech; Kiev: Vakler [in Russian].
5. Polterovich, V.M. (1998). *Krizis ekonomicheskoy teorii: dokl. na nauch. seminare [The crisis of economic theory: report on the scientific seminar of the Department of Economics and CEMI RAS]*. Munich Personal RePEc Archive, 1, 46–66. Available at: <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/22015>
6. Mamontova, N.A. (2013). *Kryza suchasnoyi ekonomichnoyi paradyhmy u formuvanni mekhanizmu innovatsiynoho rozvytku [The crisis of modern economic paradigm in the formation of the mechanism of innovation development]*. Naukovi zapysky. Seriya "Ekonomika" – Proceedings. The series "Economics", 23, 74–77 [in Ukrainian]
7. Yepifanov, A.O. (Ed.). (2009). *Finansova bezpeka pidpryyemstv i bankivskykh ustanov [Financial security of enterprises and banking institutions]*. Sumy: UABS NBU [in Ukrainian].
8. Krakos, Yu.B. (2008). *Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpryyemstv [Management of financial security of enterprises]*. Ekonomika ta upravlinnia pidpryyemstvamy mashynobuivnoyi haluzi: problemy teorii ta praktyky – Economics and management of enterprises in the machine-building industry: problems of theory and practice, 1, 86–97 [in Ukrainian].
9. Azarenkova, H.M., Bondarenko, I.Yu., Azarenkov, S.H. (2014). *Zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpryyemstva yak osnovy yoho efektyvnoi diyalnosti [Ensuring financial security of the company as the basis for its effective activities]*. Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky – Financial and credit activity: problems of theory and practice, 1, 168–176 [in Ukrainian].
10. Baranovskiy, O.I. (2004). *Finansova bezpeka v Ukraini (metodolohiia otsinky ta mekhanizm zabezpechennia) [Financial security in Ukraine (assessment methodology and mechanism of support)]*. Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi torhovo-ekonomichnyi universytet [in Ukrainian].
11. Heiets, V.M. (1998). *Kontseptsii ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [The concept of economic security of Ukraine]*. Ekonomist – Economist, 7–9, 63–82 [in Ukrainian].
12. Revak, I.O. (2010). *Obiekty ta subiekty finansovoi bezpeky – bazovi skladovi systemy finansovoi bezpeky derzhavy [Objects and subjects of financial security are the basic components of the state system of financial security]*. Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti – Bulletin of the Economy of Transport and Industry, 29, 54–57 [in Ukrainian].
13. Lewis, D. S. (2005). *Financial security & personal wealth.wis*. Transaction Publishers.
14. Kartuzov, Ye.P. (2012). *Vplyv ryzykiv i zahroz na stan finansovoi bezpeky pidpryyemstv [Influence of risks and threats on the state of financial security of enterprises]*. Aktualni problemy ekonomiky – Actual Problems of the Economy, 9 (134), 115 – 124 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 14.12.2018.